

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6CdoPr/4/2024
Identifikačné číslo spisu:	5917205614
Dátum vydania rozhodnutia:	27.03.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:5917205614.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne V. I. D., narodenej XX. G. XXXX, H., H. X/B, zastúpenej splnomocnenkyňou Zukalová - Advokátska kancelária, s.r.o., Bratislava - mestská časť Petržalka, Černyševského 3761/46, IČO: 36 859 354, proti žalovanej Prima banka Slovensko, a.s., Žilina, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, zastúpenej splnomocnenkyňou SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., Bratislava, Štefánikova 8, IČO: 36 853 186, o zaplatenie 9.495 eur s príslušenstvom, vedenom pôvodne na Okresnom súde Ružomberok pod sp. zn. 5Cpr/14/2017 (teraz na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 4Cpr/1/2024), o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 26. februára 2021 sp. zn. 10CoPr/7/2020 v časti trov konania, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Ružomberok (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 2. júla 2020 č. k. 5Cpr/14/2017-439 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 9.495 eur v hrubom titulom prvej časti mimoriadneho výkonnostného bonusu pre kľúčových zamestnancov žalovanej spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 7. augusta 2016 do zaplatenia a žiadnej zo strán právo na náhradu trov konania nepriznal. Rozsudok právne zdôvodnil ust. § 9 ods. 1 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“) a § 23a ods. 1 až 4, § 23b ods. 1 a 3 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bankách“). Žalobu považoval za dôvodnú, a preto jej vyhovel. Rozhodnutie o trovách konania bolo odôvodnené právne ust. § 255 ods. 2 a § 256 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších zákonov (ďalej tiež len „CSP“) a vecne čiastočným úspechom oboch sporových strán (zohľadnené bolo zavinenie žalobkyne na zastavení konania v časti o určenie práva na vyplatenie mimoriadneho výkonnostného bonusu). Súd prvej inštancie uviedol, že žalobkyňa bola úspešná čo do zaplatenia sumy 9.495 eur s príslušenstvom, predmetom žaloby bol však aj nárok na určenie práva na mimoriadny výkonnostný bonus, ohľadom ktorého určovacieho petitu žalobkyňa zobrala žalobu späť, a teda procesne zavinila zastavenie konania, v dôsledku čoho by prislúchala žalovanej náhrada trov konania podľa § 256 ods. 1 CSP.

2. Na odvolanie žalobkyne (v časti trov konania) a žalovanej Krajský súd v Žiline (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) rozsudkom z 26. februára 2021 sp. zn. 10CoPr/7/2020 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 60 %. Potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie odôvodnil jeho vecnou správnosťou (aj v časti nároku na náhradu trov konania). Vo vzťahu k žalobkyňou napadnutej časti uviedol, že postoj k otázke náhrady trov jednoznačne odvolací súd definoval už v predchádzajúcom rozhodnutí (bod 23. odôvodnenia uznesenia z 30. apríla 2020 sp. zn. 10CoPr/4/2019). Na dotknutých východiskách a úvahách sa nič nemení ani v aktuálnom štádiu konania. Aj vzhľadom na to, že išlo o súčasť zrušujúceho rozhodnutia, krajský súd opakovane uvádza, že prvotné uplatňovanie práva žalobkyňou bolo pre zjavný rozpor s § 137 písm. c) CSP svojou povahou zrejme bezdôvodným uplatňovaním práva a v zásade len s nemalou dávkou „zhovievavosti“ súdu prvej inštancie (zrejme i s prihliadnutím na to, že ide o pracovnoprávny spor, teda o spor s ochranou slabšej strany) bola akceptovaná zmena žaloby na žalobu o plnenie (z určovacej žaloby). Ak by sa aj postup žalujúcej strany nedal označiť priamo za „špekulatívny“ (ako uvádzala žalovaná), v plnej miere vykazuje znaky účelovosti, kedy žalobkyňa najskôr vykonala „rozšírenie žaloby“ (v skutočnosti uplatnenie úplne kvalitatívne iného nároku) a následne po jej pripustení zobrala späť určovací petit, t.j. v celom rozsahu pôvodne uplatňovaný nárok. Za danej procesnej situácie je namieste (zodpovedá i kritériu spravodlivého usporiadania vzťahov) v otázke nároku na náhradu trov aplikovanie „druhej“ varianty vymedzenej v § 255 ods. 2 CSP; t.j. vyslovenie, že žiadna zo strán nemá na ich náhradu právo. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania bolo odôvodnené právne ust. § 255 ods. 2 v spojení s § 396 ods. 1 CSP a vecne úspechom žalobkyne v odvolacom konaní v rozsahu 60 % (zohľadniac neúspech žalobkyne v odvolacom konaní pokiaľ šlo o trovy konania). Odvolací súd dodal, že pri rozhodovaní o náhrade trov aktuálneho odvolacieho konania bolo nutné zohľadniť, že odvolaniu ani jednej zo strán nebolo vyhovené. Z hľadiska významu/relevancie jednotlivých súčastí predmetu rozhodovania krajský súd v konkrétnostiach súdeného prípadu ustálil, že otázka náhrady trov konania vo vzťahu k meritu veci zodpovedá pomeru 1:4 (inými slovami, že rozhodovanie o nároku na náhradu trov zodpovedá 20 % z rozhodovania súdu ako celku).

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie. Dovolanie odôvodnila ust. § 420 písm. f) CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP, t.j. nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Navrhla zmenu rozhodnutia odvolacieho súdu tak, že jej bude priznaná plná náhrada trov konania. Uviedla, že v danej veci išlo o dve právne veci, a preto malo byť o každom nároku rozhodnuté samostatne v časti trov konania. Došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe a k finančnému poškodeniu žalobkyne (odvolací súd odňal žalobkyni právo na náhradu účelne vynaložených trov konania). Z napadnutého rozhodnutia nie je zrejímá miera úspechu a neúspechu každej strany sporu. Rozhodnutím o nepriznaní trov konania žiadnej strane sporu došlo k narušeniu práv žalobkyne legitímne očakávať, že jej spor bude rozhodnutý spravodlivo. Napadnutý rozsudok je nepreskúmateľný, prekvapivý, vykazuje znaky arbitrárnosti a zjavnej neodôvodnenosti a nevyplynuli z neho „dôvody hodné osobitného zreteľa“. Žalobkyňa a ani žalovaná neboli vyzvané, aby sa k aplikácii § 257 CSP vyjadrili. Nebolo možné vec posúdiť podľa § 255 ods. 2 CSP, preto prichádza do úvahy len aplikácia § 257 CSP. Dovolateľka poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 3MCdo/11/2011.

4. Žalovaná navrhla dovolanie žalobkyne ako neprípustné odmietnuť.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo nižšími súdmi rozhodnuté (§ 424 CSP) za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spísania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je potrebné odmietnuť.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolací súd sa v prvom rade zaoberal otázkou prípustnosti dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o náhrade trov konania.

8. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v uznesení zo 17. septembra 2019 č. k. I. ÚS 387/2019-26 poukázal na to, že problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku sa zaoberal v uznesení z 15. augusta 2018 sp. zn. I. ÚS 275/2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení ústavného súdu 2018, s. 1270), v ktorom vyslovil, že ustanovenie § 420 CSP zakotvuje prípustnosť dovolania v alternatíve buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t.j. proti rozhodnutiu majúceho hmotnoprávny charakter, alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o matérii konania, t.j. nejde síce o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym (hmotnoprávnym) rozhodnutím vo veci samej. Za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, teda možno považovať rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní inak ako jeho vecným prejednaním (t.j. rozhodnutie o odmietnutí odvolania alebo o zastavení odvolacieho konania), rozhodnutie odvolacieho súdu o zastavení konania z dôvodu späťvzatia žaloby po rozhodnutí prvoinštančného súdu a pred rozhodnutím odvolacieho súdu (§ 370 CSP) a uznesenie, ktorým odvolací súd potvrdil alebo zmenil prvostupňové uznesenie o otázke, ktorej vyriešenie sa týmto uznesením končí, pričom spravidla pôjde o uznesenia odvolacieho súdu, ktorými rozhodol o odvolaní proti uzneseniam podľa § 357 CSP, ktoré síce možno v dovolacom konaní preskúmať z dôvodov zmätočnosti uvedených v § 420 CSP, avšak z dôvodov zásadnej právnej významnosti sú v zmysle § 421 ods. 2 CSP z prieskumu dovolacím súdom vylúčené. Podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvoinštančný súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

9. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Žalobkyňa vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z ust. § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolací súd, vychádzajúci z konštrukcie dovolacieho konania v podmienkach aktuálnej právnej úpravy civilného sporového procesu a tiež z ostatného záveru veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu o prípustnosti kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 a § 421 CSP (v tejto súvislosti porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018 sp. zn. IVCdo/1/2018), preto pristúpil ku skúmaniu existencie dovolacích dôvodov (a tiež dôvodov prípustnosti dovolania), uplatnených dovolaním v tejto veci, podľa chronológie priradenej im ustanoveniami zákona, ktorého sú súčasťou.

12. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučné zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie dovolateľky, že v konaní došlo k ňou tvrdenej vade zmätočnosti.

13. Pojmovým znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f) CSP je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

14. Dovolateľka namietala nepreskúmateľnosť, arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu v časti trov konania.

15. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov, ďalej tiež len „Ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia FMZV ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej len „Dohovor“), je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejme všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

16. Včlenením formulácie o práve na spravodlivý súdny proces do textu zákona (§ 420 písm. f) CSP) sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak, sprísnilo (IV. ÚS 314/2020, ZNaU 69/2020).

17. V napadnutom rozhodnutí v prejednávanej veci odvolací súd uviedol v odsekoch 36. a 37. odôvodnenia, z akých dôvodov rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti trov konania považuje za vecne správne (viď i odsek 2. tohto uznesenia), a prečo tu bolo na mieste aplikovať § 255 ods. 2 CSP (a § 256 ods. 1 CSP), a teda vyplýva z neho i miera úspech/neúspechu (resp. zavinenia). Odvolací súd uviedol, že prvotné uplatňovanie práva žalobkyňou bolo pre zjavný rozpor s § 137 písm. c) CSP svojou povahou zrejme bezdôvodným uplatňovaním práva a v zásade len s nemalou dávkou „zhovievavosti“ súdu prvej inštancie (zrejme i s prihliadnutím na to, že ide o pracovnoprávny spor, teda o spor s ochranou slabšej strany) bola akceptovaná zmena žaloby na žalobu o plnenie (z určovacej žaloby). Žalobkyňa najskôr vykonala „rozšírenie žaloby“ (v skutočnosti uplatnenie úplne kvalitatívne iného nároku) a následne po jej pripustení zobrala späť určovací petit, t.j. v celom rozsahu pôvodne uplatňovaný nárok. Za danej procesnej situácie bolo podľa názoru nižších súdov namieste (zodpovedalo to i kritériu spravodlivého usporiadania vzťahov) v otázke nároku na náhradu trov aplikovanie „druhej“ varianty vymedzenej v § 255 ods. 2 CSP.

18. V posudzovanom prípade odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie i v napadnutej časti trov konania ako vecne správne v zmysle § 387 ods. 1 CSP. Z odôvodnení rozhodnutí nižších súdov,

chápaných v ich organickej jednote ako celok (I. ÚS 259/2018), je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnomu posúdeniu (v časti trov konania). Odvolací súd a pred ním súd prvej inštancie odôvodnili svoje rozhodnutia podrobne, spôsobom zodpovedajúcim zákonu. S potrebnou presvedčivosťou vysvetlili tak všeobecné právne úvahy, ktoré mali na zreteli pri rozhodovaní, ako aj individuálne okolnosti preskúmaného prípadu.

19. Argumentácia dovolateľky ohľadom aplikácie § 257 CSP nie je namieste, nakoľko k žiadnej tejto aplikácii zo strany nižších súdov nedošlo, a preto ani nebol dôvod vyzývať strany k vyjadreniu sa k tomuto ustanoveniu.

20. Dovolací súd považuje za potrebné ešte poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

21. Za procesnú vadu konania uvedenú v § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky. Ani prípadné nesprávne právne posúdenie nezakladá vadu zmatečnosti (R 24/2017).

22. Prípustnosť dovolania z ust. § 420 písm. f) CSP v danom prípade nevyplýva.

23. V danom prípade žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania i z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP (citované v odseku 10. tohto uznesenia).

24. Podľa § 421 ods. 2 CSP dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n).

25. Dovolaním napadnutým uznesením (hoci bolo súčasťou výroku rozsudku) odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu súdu prvej inštancie v časti o nároku na náhradu trov konania (§ 357 písm. m) CSP).

26. Z citovaných ustanovení vyplýva, že prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým tento rozhodol o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania, ktorú dovolateľka vyvodzuje z § 421 CSP je vylúčená ustanovením § 421 ods. 2 CSP.

27. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie dovolateľky ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP v spojení i s § 421 ods. 2 CSP.

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.